

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ (ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ)

УДК 332.8:620.9

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ У ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОМУ ГОСПОДАРСТВІ

**О. В. Комеліна, доктор економічних наук,
Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка.**

© Комеліна О. В., 2013.

Стаття отримана редакцією 06.05.2013

Вступ. Завдання розв'язання проблеми внутрішньої енергетичної безпеки України актуалізують вивчення сучасного стану житлово-господарського комплексу та енергоефективності його функціонування. Протягом останнього десятиріччя енергоємність ВВП України в цілому має позитивну динаміку зниження, проте порівняно з провідними країнами світу цей показник залишається у 2 – 2,5 рази більшим, а питомі витрати енергоресурсів в житлово-комунальному господарстві вищі у 2,5 рази, ніж у країнах Європи. Отже, ЖКГ і досі залишається однією з найбільш проблематичних сфер економічної діяльності України, що працює збитково, а механізм ринкових відносин за умов збереження високого рівня монополізація послуг державними і комунальними підприємствами так і не знайшов належної реалізації. Про складну ситуацію в галузі свідчать такі офіційні дані: 2/3 основних фондів галузі вичерпали термін експлуатації, втрати теплової енергії та питної води у зовнішніх мережах досягають 60%, втрати теплової енергії в житловому фонді перевищують 30%. Питомі витрати енергоресурсів більш як у 2,5 рази вищі, ніж у країнах Європи, кількість аварій за останні 10 років збільшилася майже у 5 разів [1]. У той же час, за оцінками вчених і практиків, у ЖКГ зберігається високим потенціал енергоефективності й енергозбереження, що потребує формування відповідної енергетичної політики на державному та регіональному рівнях.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. Огляд наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних свідчить про те, що одним з найвагоміших чинників успішності державної політики енергозбереження в ЖКГ є стабільність цін на ключові енергетичні ресурси в країні й сформованість ринкових відносин. У цьому контексті заслуговують на увагу теоретичні та практичні аспекти формування і реалізації національної та регіональної політики енергозбереження у житлово-комунальному господарстві, їх було розкрито у працях таких учених як: В. Гнатюк [2], В. Геєць, С. Єрмілов, Ю. Ященко, В. Григоровський, В. Лір [3], І. Діак [4], У. Письменна [5], В. Литвак, В. Силич,

М. Яворський [6], Г. Онищук, Н. Потапова [7], Ю. Гладкий, Б. Гладкий, Б. Додонов, Г. Царенко [8] та інші.

Принципово важливим є те, що міжнародна практика формування політики енергозбереження спирається на ринкові механізми реалізації потенціалу енергозбереження та законодавче забезпечення ефективності політики енергозбереження у житлово-комунальному господарстві. Зокрема, основні підходи щодо формування енергетичних стратегій у країнах, що входять до Міжнародного енергетичного агентства (ОЕСР/МЕА) розкрито у джерелі [9]. В Україні основні напрями державної та регіональної політики, в тому числі й у ЖКГ, було закладено у таких базових документах: проекті Державної програми активізації розвитку економіки на 2013 – 2014 роки [10], Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року [11], Державній цільовій економічній програмі енергоефективності на 2010 – 2015 [12], Енергетичній стратегії України до 2030 року [13], Законі України «Про енергозбереження» [14], Галузевій програмі енергоефективності та енергозбереження у житлово-комунальному господарстві на 2010 – 2014 роки [15] й ін. Разом з тим ефективність сформованої в Україні законодавчої та нормативно-правової бази знижується через недосконалість конкуренції на ринках енергоносіїв, недоліки діючої системи характер ціноутворення в природних монополіях, інституційну недосконалість енергетичного й житлово-комунального комплексів.

Постановка завдання. Завдання полягає в обґрунтуванні підходів до формування стратегічних засад регіональної політики енергозбереження у житлово-комунальному господарстві як основи забезпечення його внутрішньої енергетичної безпеки.

Основний матеріал і результати. У Галузевій програмі енергоефективності та енергозбереження у житлово-комунальному господарстві на 2010 – 2014 роки зазначено, що у ЖКГ споживається майже 44% енергетичних ресурсів, або 70 млн. т. умовного палива (у. п.), що становить близько 30% загального обсягу споживання палива в Україні. Житловий фонд держави та соціальна сфера споживають 85% енергоресурсів від загального споживання галуззю. Щорічно вона споживає біля 10,0 млрд. кВт·год. електроенергії, 14,0 млрд. куб. м природного газу, біля 1,5 млн. т вугілля. Обсяги залучених нетрадиційних і відновлювальних видів енергії складають 0,87 млн. т у. п. При цьому витрати на одного мешканця в Україні складають 0,7 – 1,0 т у. п., у Європі цей показник є значно меншим. Витрати енергоресурсів на одиницю виготовленої вітчизняної продукції та наданих комунальних послуг більш ніж у 1,5 рази перевищують зарубіжні показники. Витрати палива на вироблення 1 Гкал тепла в комунальній теплоенергетиці становлять 160 – 180 кг у. п., у розвинутих країнах – 145 – 150 кг [16].

Структуру побутового споживання енергетичних ресурсів розкриває паливно-енергетичний баланс України за 2011 рік (ПЕБ). За даними Державної служби статистики України у побутовій сфері споживаються такі види ресурсів: вугілля – 708 тис. т н.е., нафтопродукти – 84 тис. т н.е., природний газ – 14060 тис. т н.е., біопаливо та відходи – 937 тис. т н.е., електроенергія – 3308 тис. т н.е., теплоенергія – 4507 тис. т н.е. При цьому не використовуються атомна енергія, гідроелектроенергія, вітрова та сонячна енергія. Отже, основним енергетичним ресурсом залишається природний газ, що імпортується в Україну, проте роль нетрадиційних відновлювальних джерел енергії залишається обмеженою (табл. 1). Таким чином, проблема внутрішньої енергетичної безпеки ЖКГ як вагомої складової енергетичної безпеки України в цілому залишається актуальною, навіть незважаючи на закладені у Галузевій програмі енергоефективності та енергозбереження у житлово-комунальному господарстві нові орієнтири його розвитку.

ПЕБ розглядається як інструмент державного прогнозування й основа визначення заходів економічного регулювання стимулюючого характеру. Цілком зрозуміло, що кожна країна має свій власний ПЕБ, який складається як з метою задоволення попиту в країні на паливно-енергетичні ресурси, так і з урахуванням наявності їх запасів у країні.

Таблиця 1. Паливно-енергетичний баланс України за 2011 рік (тисяч тонн нафтового еквіваленту)

ПОСТАЧАННЯ ТА СПОЖИВАННЯ	Вугілля й торф	Сира нафта	Нафтопродукти	Природний газ	Атомна енергія	Гідроелектро-енергія	Вітрова, сонячна енергія	Біопаливо та відходи	Електроенергія	Теплоенергія	Усього
Виробництво	40047*	3407	-	15528	23672	941	10	1580	-	-	85185
Імпорт	8340	5714	7720	36179	-	-	-	-	3	-	57956
Експорт	-5587	-	-4160	-	-	-	-	-	-544	-	-10292
Міжнародне бункерування	-	-	-244	-	-	-	-	-	-	-	-244
Зміна запасів	-1309	-90	28	-4866	-	-	-	-17	-	-	-6254
ЗАГАЛЬНЕ ПОСТАЧАННЯ ПЕРВИННОЇ ЕНЕРГІЇ	41490	9031	3344	46841	23672	941	10	1563	-541	-	126351
КІНЦЕВЕ СПОЖИВАННЯ	9339	11	12284	29188	-	-	-	1040	12023	11951	75836
Промисловість	7865	11	1465	6572	-	-	-	44	5409	4880	26246
Транспорт	26	-	8372	3312	-	-	-	-	850	-	12561
Інші	891	-	1640	14659	-	-	-	995	5764	7071	31021
<i>Побутовий сектор</i>	708	-	84	14060	-	-	-	937	3308	4507	23604
Торгівля та послуги	167	-	157	423	-	-	-	42	1821	2228	4838
Сільське господарство	16	-	1391	177	-	-	-	16	305	336	2241
Рибальство	-	-	7	-	-	-	-	-	3	-	10
Інші споживачі	-	-	-	-	-	-	-	-	327	-	327
Неенергетичне використання	556	-	807	4645	-	-	-	-	-	-	6008

Примітка. Складено за даними Держслужби статистики України

Сучасні та перспективні параметри власного видобутку і використання ключових паливно-енергетичних ресурсів України з точки зору забезпечення її енергетичної незалежності вимагають чіткого визначення стратегічних орієнтирів та пріоритетів розвитку не лише ЖКГ, а й господарства України в цілому (табл. 2). За прогнозними даними на більш віддалений період, домінуючими видами паливно-енергетичних ресурсів (ПЕР) можуть стати ядерне, термоядерне чи водневе паливо та новітні відновлювальні джерела електроенергії (НВДЕ).

Таблиця 2. Структура споживання первинної енергії в Україні, країнах ЄС-15, США та у світі в цілому

Види первинної енергії	Світ	Україна	Країни ЄС-15	США
Природний газ	21 %	41 %	22 %	24 %
Нафта	35 %	19 %	41 %	38 %
Вугілля	23 %	19 %	16 %	23 %
Уран	7 %	17 %	15 %	8 %
Гідроресурси та інші відновлювальні джерела	14 %	4 %	6 %	7 %
Усього	100 %	100 %	100 %	100 %

У структурі споживання первинної енергії в Україні за минулі роки найбільший обсяг припадає на природний газ – 41% (39% у 2005 році), тоді як в країнах світу питома вага споживання газу становить 21%; обсяг споживання нафти в Україні – 19%, вугілля – 19%, урану – 17%, гідроресурсів та інших відновлювальних джерел – 4% [10].

Проблеми енергоефективного розвитку економіки регіонів України вимагають проведення відповідних аналітичних оцінок, що мають бути покладені в основу формування регіональної політики енергозбереження. Однією із загальноновизнаних у Європі є методологія розрахунку енергетичного індексу, рекомендованого Міжнародним енергетичним агентством. Сутність цього методу полягає у наступному:

1) здійснюється декомпозиція кінцевого енергоспоживання за секторами і галузями економіки, при цьому за еталон ефективного енергоспоживання береться середня енергоемність відповідного сектора/галузі в ЄС;

2) розраховується ефективність енергоспоживання в регіоні за умови досягнення кожною галуззю рівня енергоемності в ЄС при збереженні поточної структури економіки;

3) виділяються головні чинники, що визначають енергоспоживання: економічну діяльність, структуру економіки й енергоемність виробництва.

Результати оцінювання дослідницького центру «Бюро економічних та соціальних технологій» за цією методикою дають можливість побудувати рейтинг енергоефективності функціонування економіки регіонів України з урахуванням її структурних особливостей (табл. 3) [16].

За цією методикою енергоспоживання регіону розбивається на кінцеве споживання енергії в 10-ти галузях переробної промисловості, сільському господарстві, добувній промисловості, будівництві, сфері послуг і секторі житлового господарства, для кожного з яких розраховується показник енергоефективності. Енергоемність секторів економіки вимірюється як співвідношення показника енергоспоживання сектора (в тоннах нафтового еквівалента) й показника доданої вартості у секторі (в євро, станом на 2000 р. з урахуванням паритету купівельної спроможності для врахування різниці у добробуті в Україні та ЄС). У житловому секторі енергоспоживання нормується на квадратний метр загальної житлової площі [16].

Таким чином, за цією методикою середнє споживання в ЄС слугує еталоном енергоефективності. Згідно з розрахунками МЕА, країни ЄС уже у 2000 р. були більш енергоефективними, ніж Україна буде у 2030 р. навіть за умови успішної реалізації Енергетичної стратегії України на період до 2030 р. Тому показники поточного енергоспоживання в ЄС використовуються як такі, що можуть виступати орієнтирами формування стратегічних засад регіональної політики енергозбереження у житлово-комунальному господарстві та основою визначення внутрішньої енергетичної безпеки розвитку регіону.

Зрозуміло, що найбільш високим рівень енергоефективності буде в тих регіонах країни, де структура економіки матиме низьку енергомісткість. У 2012 р. регіонами-лідерами за показниками UEI-2012 стали Вінницька, Херсонська та Закарпатська області. Їх енергоефективність склала відповідно 65,5, 64,7 та 62,4% від рівня ЄС. Отже, очевидним є те, що потенціал енергоефективності (енергозаощадження) в Україні є достатньо великим, у тому числі у побутовому секторі.

Серед регіонів України Полтавська область займала 18-те місце за рівнем енергоефективності при тому, що регіональний показник ВВП становив 4,1% від загального обсягу виробленого ВВП в Україні. Ефективність використання енергоносіїв у Полтавському регіоні складає 45,0% від рівня ЄС. Потенціал енергозбереження Полтавської області за рахунок підвищення енергоефективності до рівня ЄС оцінюється в 462,1 млн. євро у цінах 2010 р. У розрізі структури економіки рівень енергоефективності Полтавської області виглядає таким чином: промисловість – 38% (24-те місце серед інших регіонів України); сільське господарство – 34% (9-те місце), послуги – 35% (12-те місце), побутовий сектор – 54% (23-те місце).

Таблиця 3. Рейтингова оцінка енергоефективності регіонів України за секторами економіки (порівняно з відповідними показниками ЄС)

Область	Промисловість	Сільське господарство	Енергопотенціал	Послуги	Побутовий сектор	Сумарний рейтинг	Місце у рейтингу
АР Крим	22	21	349,6	46	72	52	12
Волинська	36	25	138,7	29	70	55	8
Вінницька	36	26	172,9	33	91	66	1
Дніпропетровська	23	26	2931,2	47	55	30	25
Донецька	26	33	2597,8	54	57	35	21
Житомирська	40	51	174,2	28	75	60	4
Закарпатська	52	30	117,3	33	69	62	3
Запорізька	21	29	925,8	40	65	34	23
Івано-Франківська	26	42	216,9	38	68	53	10
Київська	57	25	467,9	50	52	50	14
Кіровоградська	18	33	169,8	43	85	53	9
Луганська	17	29	1260,0	30	56	30	24
Львівська	31	50	421,4	45	58	50	13
Миколаївська	14	34	374,3	39	63	37	20
Одеська	28	34	285,7	55	72	59	5
Полтавська	38	34	462,1	35	54	45	18
Рівненська	11	38	353,2	22	71	35	22
Сумська	29	33	234,2	30	62	48	16
Тернопільська	20	46	162,5	33	64	53	11
Харківська	63	29	574,6	38	52	50	15
Херсонська	54	25	105,8	32	82	65	2
Хмельницька	15	33	284,9	25	70	47	17
Черкаська	20	35	358,6	36	67	44	19
Чернівецька	30	46	99,2	32	67	59	7
Чернігівська	52	36	163,6	27	71	59	6

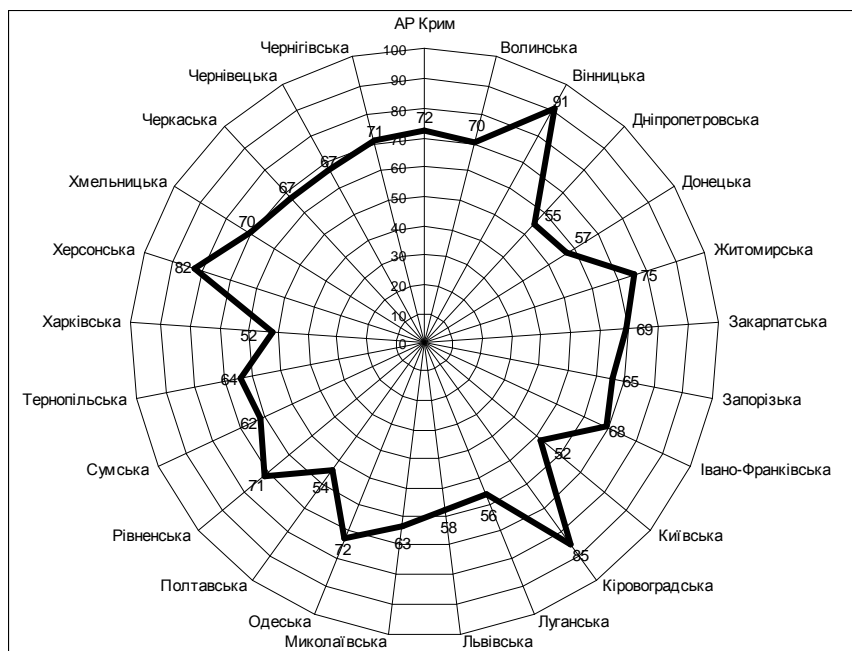
Примітка: Потенціал енергозаощадження наведено у мільйонах євро, у цінах 2010 р.

Таким чином, наведені показники можуть бути використані як основа оцінювання ефективності регіональної політики енергозбереження в секторах економіки та, зокрема, у секторі ЖКГ, а також виступають стратегічними орієнтирами розвитку (рис. 1).

У Програмі економічних реформ на 2010 – 2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» одним з її пріоритетних напрямів визначено модернізацію інфраструктури ЖКГ на основі впровадження нового організаційно-економічного механізму його подальшого розвитку, а також виділено такі етапи реформування ЖКГ:

– підготовка та приведення тарифів до економічно обґрунтованого рівня (до кінця 2010 р.);

- планомірне впровадження нової тарифної політики щодо житлово-комунальних послуг (до кінця 2012 р.);
- технічне переоснащення ЖКГ (до кінця 2014 р.).

Рис. 1. Рейтинг регіонів України за рівнем енергоефективності побутового сектору економіки у 2012 р. (складено за даними [16])

Реалізація запланованих реформ мала забезпечити перш за все конкурентне середовище на ринку ЖКГ, що потребує більш широкого залучення приватних компаній до надання послуг у сфері ЖКГ, широкого впровадження нових інститутів управління житлом; створення економічних умов для забезпечення технічної та технологічної модернізації підприємств ЖКГ, підвищення його ресурсо- та енергоефективності; оптимізації системи управління розвитком ЖКГ.

Разом з тим регіональні особливості функціонування ЖКГ, що визначаються перш за все станом житлового фонду та ефективністю дії інститутів управління, вимагають чіткого визначення пріоритетів регіональних стратегій і конкретизації заходів їх реалізації на рівні адміністративних районів, населених пунктів з урахуванням світового досвіду господарювання в цій сфері. Зокрема, на особливу увагу заслуговують ті будівлі та споруди тих установ, що фінансуються з державного бюджету.

Аналіз та оцінка стану ЖКГ Полтавського регіону дали змогу визначити основні стратегічні завдання його розвитку, що знайшли у свій час відображення у Стратегії розвитку Полтавської області до 2015 року [17].

Метою розвитку житлово-комунального господарства Полтавського регіону на довгострокову перспективу визначено підвищення рівня та якості надання житлово-комунальних послуг населенню згідно із сучасними засадами організації регіонального середовища життєдіяльності населення, зорієнтованого на забезпечення належних передумов для ведення здорового способу життя.

До основних стратегічних пріоритетів, спрямованих на реалізацію мети, віднесено такі:

- забезпечення стабільної роботи об'єктів житлово-комунального господарства, підвищення рівня і якості послуг, реалізація принципів самоокупності;

- формування нової системи управління житлово-комунальним господарством (запровадження нових інститутів управління житловим фондом);

- технічне переоснащення житлово-комунального господарства; розвиток комунальної інфраструктури; виведення з експлуатації застарілого (ветхого) житлового фонду.

Для Полтавського регіону на рівні адміністративних районів, які у переважній більшості можна віднести до сільських, майже типовими є такі стратегічні завдання розвитку ЖКГ:

- поліпшення водопостачання, водовідведення, тепlopостачання, енергозбереження, санітарного очищення населених пунктів;
- інвентаризація й обстеження системи водопостачання та водовідведення; передача інженерних споруд у комунальну власність;
- газифікація сільських населених пунктів, перехід житлово-комунального господарства на альтернативні види палива;
- переведення на індивідуальне опалення багатоквартирних будинків; оптимізація схем опалення сільських населених пунктів;
- оснащення об'єктів житлово-комунального господарства і наявного житлового фонду засобами обліку та регулювання споживання води та теплової енергії;
- впровадження заходів з енергозбереження; енергозберігаючих технологій у будівництві;
- інвентаризація об'єктів незавершеного будівництва з метою визначення їх подальшого використання;
- створення умов для залучення інвестицій для будівництва;
- розроблення проектно-планувальної документації на забудову населених пунктів району.

Серед основних обмежень та загроз, що заважають розвитку ЖКГ на рівні адміністративних районів, слід указати на невідповідність значної частини житлового фонду сільських населених пунктів діючим санітарним умовам, низький рівень комфортності житла, нестабільність цін на природний газ і низька платоспроможність населення; збитковість більшості комунальних підприємств; зростання цін на будівельні матеріали; високу вартість кредитних ресурсів на житло; обмежені можливості будівництва соціального житла; високий рівень зносу ресурсних можливостей житлового фонду та водо-, тепло-, газомереж; зростання собівартості послуг під впливом інфляційних процесів.

Водночас було виявлено суттєві обмеження в реалізації обраних стратегічних орієнтирів, серед яких принципово важливими є такі:

- недосконалі тарифна й енергозберігаюча політика на житлово-комунальні послуги; зростання цін на енергоносії, що суттєво змінює собівартість послуг і їх структуру;

- висока залежність функціонування ЖКГ від рівня збалансованості національного ринку енергоносіїв і процесів ціноутворення на природний газ, що в цілому може призвести до зниження ритмічності та якості надання послуг із централізованого опалення, гарячого водопостачання тощо;

- наявність заборгованості споживачів усіх рівнів, збереження кредиторської заборгованості підприємств за товари, послуги, роботи, збереження монополій комунального сектора;

- недофінансування галузі з місцевих бюджетів та Державного бюджету України, повільне впровадження інвестиційних проектів, спрямованих на технічне переоснащення житлово-комунального господарства.

Не менш дієвим фактором, що впливає на стан розвитку ЖКГ і реалізації зазначених стратегічних орієнтирів, є політична нестабільність та недосконалість правового забезпечення функціонування цієї сфери.

У регіональній програмі реформ «Успішна Полтавщина – заможна територіальна громада» було передбачено декілька пріоритетних напрямів подальшого розвитку ЖКГ, разом з тим вони мають бути збалансованими між собою, що вимагає визначення й упровадження відповідних механізмів їх здійснення та нормалізації розвитку цього важливого сегмента регіональної економіки.

Реалізація визначених стратегічних цілей вимагає розв'язання складного завдання: забезпечення ефективного державного регулювання цієї сфери та водночас розвиток ринкових відносин з урахуванням впливу соціальної складової, формування регіонального ринку житлово-комунальних послуг.

Висновок. Таким чином, стан справ у ЖКГ характеризується значними втратами енергоресурсів та низьким рівнем енергоефективності функціонування ЖКГ України в

цілому. Так ситуація вимагає проведення модернізації підприємств житлово-господарського комплексу в напрямі підвищення рівня його енергоефективності та водночас, удосконалення системи управління цією сферою і перехід на інноваційні управлінські технології з урахуванням особливостей економічного розвитку та стану житлово-комунального господарства регіону.

Отже, з урахуванням складності проведення економічних реформ, наявності значної кількості програм і законів щодо енергоефективного розвитку країни та її складових, зокрема й житлово-комунального господарства, все більш актуалізується завдання розроблення та формування комплексної стратегії, що має включати ефективну експлуатацію внутрішніх енергетичних ресурсів, модернізацію інфраструктури ЖКГ, розширення підходів до підвищення рівня енергоефективності його функціонування, сприяння ефективним ринковим реформам і якісному управлінню в цій сфері на державному та регіональному рівнях.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Державна програма активізації розвитку економіки на 2013 – 2014 роки. Постанова КМУ від 27 лютого 2013 р. № 187.
2. Гнатюк, В. И. Системные методы управления энергосбережением в жилищном фонде: аналитический обзор / В. И. Гнатюк, Л. В. Примак, Д. В. Луценко. – Калининград: Правительство КО, ВЕЕН, 2007. – 58 с.
3. Енергоефективність як ресурс інноваційного розвитку: Національна доповідь про стан та перспективи реалізації державної політики енергоефективності у 2008 році / С. Ф. Єрмілов, В. М. Геєць, Ю. П. Ященко, В. В. Григоровський, В. Е. Лір та ін. – К., НАЕР, 2009. – 93 с.
4. Діак, І.В. Енергозбереження: реалії сьогодення / І.В. Діак // Дзеркало тижня. – № 21 (700). – 2008. – С. 9.
5. Лір В.Е. Економічний механізм реалізації політики енергоефективності в Україні / В.Е. Лір, У.С. Письменна; НАН України; Ін-т екон. та прогноз. – К., 2010. – 208 с.
6. Литвак, В. В. Региональный вектор энергосбережения / В. В. Литвак, В. А. Силич, М. И. Яворский. – Томск: STT, 1999. – 320 с.
7. Онищук, Г. И. Концессия как механизм инвестирования ресурсосбережения в жилищно-коммунальном хозяйстве регионов Украины / Г.И. Онищук, Н.Н. Потапова // Коммунальное хозяйство городов: научно-техн. сб. Серия: экономические науки. – К.: Техника, 2007. – Вып. 77. – С. 3 – 11.
8. Рейтинг енергоефективності областей України 2012 / В. Гладкий, Ю. Гладкий, Б. Додонов, Г. Царенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.energy-index.com.ua>
9. ОЭСР/МЭА, 2007 г. Энергетические стратегии в странах, входящих в Международное энергетическое агентство. Международное энергетическое агентство (МЭА). Париж. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.oecd.org>
10. Енергетична стратегія України до 2030 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.aes-ukraine.com/documents/5390.html - 48к.
11. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 року, затверджена Кабінетом міністрів України № 1001 від 21.07.2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
12. Державна цільова економічна програма енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010 – 2015 роки: Постанова КМУ від 01.03.2010 №243 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
13. Державні цільові програми та упорядкування програмного процесу в бюджетній сфері / В.М. Геєць, В.П. Александрова, О.І. Амоша, В.В. Близнюк, В.М. Дегтярьова та ін.; Ін-т економіки та прогнозування; [за ред. В.М. Гейця]. – К.: Наукова думка, 2008. – 384 с.
14. Закон України «Про енергозбереження» // Постанова ВРУ № 75/94-ВР від 01.07.1994. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
15. Галузева програма енергоефективності та енергозбереження у житлово-комунальному господарстві на 2010 – 2014 роки: наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства від 10.11.2009 р. № 352. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://normativ.com.ua/types/tdoc17772.php>
16. Рейтинг енергоефективності регіонів України: <http://www.energy-index.com.ua/uk/feedback/>.
17. Стратегія розвитку Полтавської області на період до 2015 року. – Полтава: ПолтНТУ, 2006 – 163 с.

УДК 332.8:620.9

Комеліна Ольга Володимирівна, доктор економічних наук, професор, декан факультету менеджменту та бізнесу. Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка. **Стратегічні орієнтири регіональної політики енергозбереження у житлово-комунальному господарстві.** Досліджено сучасні проблеми енергоефективності житлово-комунального господарства на регіональному рівні. Проаналізовано законодавче та нормативне забезпечення енергоефективного розвитку житлово-комунального господарства в Україні. Визначено стратегічні орієнтири формування регіональної політики з енергозбереження в житлово-комунальному господарстві регіону.

Ключові слова: житлово-комунальне господарство, регіональна політика, енергоефективність, енергозбереження, стратегічні орієнтири.

УДК 332.8:620.9

Комеліна Ольга Владимировна, доктор экономических наук, профессор, декан факультета менеджмента и бизнеса. Полтавский национальный технический университет им. Ю. Кондратюка. **Стратегические ориентиры региональной политики энергосбережения в жилищно-коммунальном хозяйстве.** Исследованы современные проблемы энергоэффективности жилищно-коммунального хозяйства на региональном уровне. Проанализировано законодательное и нормативное обеспечение энергоэффективного развития жилищно-коммунального хозяйства в Украине. Определены стратегические ориентиры формирования региональной политики по энергосбережению в жилищно-коммунальном хозяйстве региона.

Ключевые слова: жилищно-коммунальное хозяйство, региональная политика, энергоэффективность, энергосбережение, стратегические ориентиры.

UDC 332.8:620.9

Komelina Olga, doctor of economic sciences, Professor of department of Management and Administration, Dean of the Faculty of Management and Business Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University. **The strategy orientations in the regional policy of energy saving in housing and municipal economy.** The article studies the current problems of the energy efficiency of housing and communal services at the regional level. Analysis of legislative and regulatory support energy efficiency of housing and communal services in Ukraine has been carried out. Strategic directions of regional policy in improving improve energy efficiency in housing sector in the region has been defined.

Keywords: housing and municipal, services, regional policy, energy efficiency, energy conservation, strategic orientations.